

Trobada del **Grup de Lectura Meteora** a Documenta
Pau Claris, 144, Barcelona

17 de gener de 2022

L'estranya desaparició d'Esme Lennox, de Maggie O'Farrell

Aspectes generals

La novel·la ha estat ben valorada per una gran majoria de membres del Grup. S'ha considerat que desperta molts sentiments i que fa reflexionar sobre la gent gran i el seu encaix en la societat actual. És una història difícil, però ben possible, i de vegades no resulta agradable per la maldat i la crueltat que s'hi exposa, pel reflex de violència en la violació que pateix Esme Lennox o en el fet de tancar-la en una institució psiquiàtrica, però l'obra no cau mai, segons es va dir, en un to que es pugui considerar morbós.

Alguns comentaris van expressar que costa una mica entrar en la història, encaixar en l'argument, que pot haver-hi un cert embolic al començament i que és una obra que demana ser llegida seguida i no a intervals. D'altra banda, hi ha qui va trobar l'obra intensa, fàcil de llegir; fos com fos, va haver-hi coincidència a dir que tenia un contrapunt de suspens, de tensió, que es manté al llarg de tot el text.

Les persones que havien llegit *Hamnet* o altres obres de Maggie O'Farrell ens van dir que sempre té una narrativa detallista on les dones són protagonistes, i que *L'estranya desaparició...* té una tècnica molt semblant a *Hamnet*, ja que fa el·lipsis, salts narratius i temporals, pot demanar tirar enrere per reprendre el fil, però sempre manté el to d'intriga. Es va qualificar O'Farrell d'escriptora molt visual, amb petits detalls descriptius que expressen grans intencions, i amb tendresa i proximitat narrativa.

També es va englobar l'obra en una moda o corrent actual de «secrets de família», ple de pinzellades d'autenticitat, ja que el tema que toca és ben real: la violència familiar a les cases i la figura de la gent gran que porta problemes i despeses, i pot molestar fins al punt d'internar-la. Es va concloure que el llibre tracta temes que donarien per a grans debats.

Aspectes formals

Van haver-hi moltes referències als punts suspensius que indiquen converses tallades i representen l'emboirament de la Kitty. Hi ha qui es perdia en aquest anar endavant i endarrere en la narració. Certament, indiquen l'Alzheimer del personatge, però es va insistir que potser n'hi ha en excés, d'aquests talls. També va haver-hi persones que van dir que havien rellegit el llibre per entendre millor els punts suspensius i aquestes anades i vingudes.

Es va comentar que al llibre hi ha escenes de descripció molt ben aconseguides, com un passeig per la platja i les imatges que la sorra desprèn o la referència al jardí de la infantesa.

El plantejament formal de la novel·la no és senzill, ja que adopta una estructura de capítol únic que pot espantar d'entrada, però que s'entén després, tot i que exigeix la concentració del lector.

O'Farrell també fa servir diferents veus narratives, i de vegades les barreja en un mateix paràgraf, fet que, a criteri d'alguns, l'edició podria haver aclarit amb el tractament tipogràfic. També es va esmentar la dificultat i la qualitat de la traducció del llibre, valorada molt positivament.

Aspectes argumentals

Maggie O'Farrell treu la idea del llibre de l'època en què Margaret Thatcher va clausurar alguns manicomis estatals i van sortir-ne pacients amb problemes mentals, amb reclusions molt llargues o víctimes d'accions repressives familiars davant l'adulteri o l'embaràs extramatrimonial. La novel·la gira principalment sobre la vida de tres dones: la Kitty, una àvia amb Alzheimer, l'Esme, una anciana que apareix de sobte i demana l'atenció de la seva neboda-néta, i l'Iris, la teòrica neboda-néta sorpresa pel problema que se li presenta.

Es va dir que el motiu principal de la novel·la és la denúncia del comportament d'uns familiars, els de l'Esme Lennox, que mostren una actitud impresentable. Practiquen un seguit d'arranjaments familiars interessats i un protocol severíssim que esdevenen cotilles que constrenyen la vida de la gent a l'Escòcia de l'època (1930 aprox.).

Va assenyalar-se que el primer gran trauma sobre la jove Esme té lloc quan, sent encara una nena, ha de passar quatre dies al costat del germà mort només amb la companyia de la mainadera índia.

En el retorn familiar a la Gran Bretanya, Esme patirà per part d'un pretendent una violació que no revelarà. Quan l'embaràs es fa evident, en lloc d'ajudar la jove, la família vol esborrar el fet internant-la en un manicomi i prenent-li la criatura.

Es va recordar que l'internament en centres psiquiàtrics de dones generalment joves era una manera de treure's de sobre gent molesta, rebel o díscola i es va citar *Le bal des folles*, la novel·la de Victoria Mas (i posterior pel·lícula) on s'explica les cruels activitats que es feien a l'hospital parisenc de la Salpêtrière amb les internes per desordre mental cap a finals del segle XIX.

Una altra mena de repressió comentada va ser la de l'Iris i un germanastre seu no consanguini, que se senten culpables per la mirada de l'àvia Kitty, que veu pecat en la seva relació. Ells viuen familiarment com a germans, però no ho són pas, i com que socialment se'ls considera així, això els afecta i els coarta.

Es va destacar també que el lector sempre va avançar respecte a la informació de què disposa tant l'Iris com altres personatges.

També es va ressenyar la importància de l'Índia en la manera de ser de l'Esme, que rep un xoc cultural i ambiental molt gros quan la família deixa l'Índia i s'instal·la a la Gran Bretanya, molt més que sa germana Kitty, que ho paeix millor. La mateixa Esme destaca que ella no ve de l'Índia, sinó que és de l'Índia.

Es va indicar que al llarg de la novel·la es parla de cinc generacions diferents, però que la trama actual es desenvolupa en tres dies, entre un divendres i un diumenge.

Personatges

Esme Lennox es va definir com una noia que surt de la norma, és rebel, especialment sensible i té un criteri propi que no lliga amb les obligacions a què està destinada: vol estudiar i no vol assumir el paper de buscar marit, el rol d'esposa.

Per això no és acceptada i ningú no l'ajuda a superar el trauma que pugui tenir, ben al contrari, és tractada amb crueltat i abandó absolut quan la internen en una institució mental. Ella compta els dies, els mesos i els anys que hi passa dins perquè vol mantenir-se lúcida. Dos dubtes es van fer notar pel que fa a l'Esme: ¿podia patir una patologia prèvia, trastorn bipolar potser? També és sorprenent que al cap de 60 anys de ser-hi, surti tan lúcida d'un manicomi.

La Kitty, pel seu Alzheimer, sempre ens arriba borrosa, però pels antecedents de joventut és responsable com el que més del drama familiar i sobretot de l'ocultació d'Esme durant tantíssims anys.

A l'Iris se li planteja el problema d'haver de fer-se càrrec d'una tia-àvia que desconeixia (i que resultarà ser en realitat l'àvia). L'Iris va redescobrint la seva pròpia història a través de la història familiar.

Es va comentar també que el llibre, en general, descriu molt bé l'estat anímic dels personatges.

Final

Es va definir com un final de justícia poètica. Es va opinar que tanca la història perfectament. També va agradar que no fos precipitat ni impetuós, sinó que duri unes quantes pàgines.

Es va indicar que el fet de matar la germana pot demostrar, a part d'un acte de venjança ben justificada, alguna mancança psicològica. Matar sempre és un acte d'un cert desequilibri.

Es va dir també que era un final de tragèdia grega. Amb un equilibri clar: tu m'has pres la vida i ara jo te la prenc a tu. També es va fer esment del detall del coixí («l'arma» del crim) que antigament havia estat un vestit desitjat per l'Esme, però no en el color que al final li imposen.

www.editorialmeteora.cat

Meteora

21 anys

avançant amb el segle...

Gran Via de les Corts Catalanes, 794, ent. 1a

08013 Barcelona

Tel. 93 265 56 54

CIF B62214101

Editorial Meteora SL

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

•

Pròxima trobada del Grup: dilluns, 21 de febrer de 2022, 19h. Llibreria Documenta.

Obra: *La meva família i altres animals*, de Gerald Durrell

Us recordem que Llibreria Documenta us fa un **5% de descompte** de les obres que llegim com a participants en el Grup de Lectura (per encàrrecs: **93 317 25 27**).

Més informació sobre el Grup de Lectura Meteora: www.editorialmeteora.cat